תורת הטהרה

טהרות בעיין
רשת כוללים ללימוד סדר טהרות בעיין

משמרת הטהרה

שאלות ותשובות בעניני סדר טהרות בחיי המעשה לכשיבנה בית המקדש במהרה בימינו

גליון 69 חיי שרה תשפ"ז

דבר העורך

הבחירה האמיתית עדיין לפנינו. "החיים והמות נתתי לפניך הברכה והקללה ובחרת בחיים למען תחיה אתה וזרעך".

כעת יש לנו את ההזדמנות לבחור. עדיין לא מאוחר. לבחור בידיעת התורה, בהכנה הראויה לגאולה השלימה ולבנין בית המקדש.

וגם אם החשך יכסה ארץ וערפל לאומים הבחירה בידינו להגיע ליעד. "ועליך יזרח ה'...".

ואם כי הלכות הטהרה רבים ואינם שגורים בפינו אך עלינו להשתדל להוסיף ולברר ולא עליך המלאכה לגמור, אך אין אתה בן חורין ליבטל הימנה.

בגליון זה מופיע מידי שבוע משנה מסדר טהרות עם פירוש בהיר ומאיר עיניים הנותן ידיעה רחבה במושגים העמוקים של סדר טהרות, בשילוב שאלות מחיי המעשה הממחישות את המושגים הנלמדים במשנה. ואם לא עכשיו אימתי?!

ניתן לשלוח שאלות בעניני טהרות הנוגעים לחיי המעשה לדוא"ל:
t402422@gmail.com

וכן במכשירי קהילות קופת תורת הטהרה בשליחת הודעה למנהל הקופה, או בנדרים פלוס בקופת אהלי תורה- קטגוריה גליון משמרת הטהרה, ונשתדל אי"ה להשיב עליהם.

בברכת הטהרה

משמרת הטהרה

גב' קליין סיימה זה עתה ללוש את הבצק של החלות לשבת ועמדה להפריש חלה. אך הפעם הפרשת החלה היתה כרוכה באחריות רבה. מכיון שהיא עדיין רק מספר שבועות לאחר הולדת בנה איננה יכולה לגעת בתרומה, שהרי טבול יום פוסל את התרומה. ולכן כשבאה להפריש את החלה היה עליה לנקוט במשנה זהירות כך שמיד אחר הפרשת החלה לא תגע בה. אמנם ללוש את העסה אין לה בעיה מכיון שהעיסה חולין וטבול יום אינו פוסל את החולין, אך לאחר הפרשת העיסה אסור לה לגעת. היא הפרישה חתיכת בצק והניחה אותה בכלי מיוחד בנתיים בתוך המקרר, שם יש מקום בטוח יותר מהשיש ליד הילדים...

עלי בצלים שיש בהם ריר מצטרף לשיעור כביצה

רק לאחר מכן כשחזר בעלה ורצה לשלוח את החלה לידידו הכהן שם לב שבפינת המקרר עמדו מספר עלי בצל ירוק שנשארו מוסתרים בפינת המדף. הוא נבהל, הוא זכר שעלים אלו נטמאו בעת שעדיין היתה היולדת טמאה בימים שאחר הלידה, והוא חשש שאולי כעת הם נגעו בחלה ופסלו אותה.

אך כשהתבונן ראה שיתכן שעלי הבצל אינם גדולים כל כך ואין בהם שיעור כביצה, שזהו השיעור של אוכל טמא המטמא אחרים בנגיעתו. הוא בדק את העלים וראה שהשיעור ממש גבולי, אך בתוך העלה היתה לחות שאם נחשיב אותה כחלק מהירק יש כאן בודאי שיעור כביצה, האם אכן מצטרפת הלחות לשיעור כביצה?

תשובה. מבואר במשנה מסכת עוקצין פ"ב מ"ח שעלי בצלים שיש בהם ריר משתערים כמות שהן דהיינו שמחשיבים את הנוזל שבתוכם לחלק מהשיעור, אמנם אם יש בהם חלל ריק מודדים אותם רק אחר המיעוך. חשוב לציין שהריר המדובר הוא הנוזל שבתוך העלה ולא לחות חיצונית שעל גבי העלה. וע"ע בס' קהילות יעקב מנחות סי' כ"ח האם משקה משלים לאוכל.

שאלה זו נוגעת להלכות רבות מתי מחשיבים את החלל כחלק מהשיעור ומתי אינו מצטרף, כגון לענין מצה ומרור, ברכת המזון ועוד, עי' משנ"ב סי' תפ"ו ס"ק ג'.

לזכות ידידנו הר"ר א. ג. שיחי' לשפע ברכה והצלחה וסייעתא דשמיא בכל מעשי ידיו

נערך ע"פ ספר הלכתא למשיחא להגרש"ב אלון שליט"א, וספר דורש לציון קיצור דיני טהרות להרב שמעון ארנטרוי שליט"א. בכל עניני הגליון ניתן לפנות לטל 0527655009 בשעות בין הסדרים או בדוא"ל: t402422@gmail.com

משנת הטהרה

נערך ע"פ ספר מתנה אבריהם על משניות סדר טהרות
מאת הרה"ג ר' אברהם יוסף פוגל שליט"א

עוקצין פ"ב מ"ח

עלי בצלים ובני בצלים, אם יש בהן ריר, משתערין בכמות שהן. אם יש בהן חלל, ממעך את חללן. פת ספוגנית, משתערת בכמות שהיא. אם יש בה חלל, ממעך את חללה. בשר העגל שנתפח ובשר זקנה שנתמעט, משתערין בכמות שהן.

עלי בצלים, ובני בצלים, אם יש בהם ריר, משתערים בכמות שהם.

עלי הבצלים הם חלולים, כעלי הבצל ירוק המוכר שתוכן חלול, ובני הבצלים, י"א שזה החלק האמצעי שגדל הבצל סביבו, וי"א שזה הולך על בצל יבש תלוש, שאם יש רטיבות הוא מצמיח עלים, והשאלה היא איך מחשבים את הגודל שלהם, האם מחשבים את כל העלים כולל כל הנפח, או שממעטים את החלל הפנימי.

ואומרת המשנה, שאם יש בתוך העלים הללו ריר משערים לפי כולם, ואף הריר הפנימי נחשב לחלק מגודל העלים, ואפילו שהריר הוא לא אוכל, מ"מ הוא מצטרף לשיעור, כיון שהוא נאכל עמהם, אפילו שהוא מצד עצמו לא אוכל.

והנה יש לדון מצד מה הוא מצטרף, האם מה שבמציאות אוכלים את הבצל ביחד עם העלים והריר זה עושה אותם לאוכל, או שהריר הוא לא אוכל, אלא רק נטפל לעלי הבצל, ולא שהאכילה ביחד עם הבצל עושה אותו לאוכל.

אם יש בהם חלל, ממעך את חללן.

דאם הקנה חלול, ואין בו כלום דאין בו ריר, צריך למעט אותו בכדי למעט את האויר שבחלל, דאויר לא מצטרף לשיעור דכביצה.

פת ספוגית משתערת בכמות שהיא, אם יש בה חלל, ממעך את חללה.

כתב הרע"ב, עשויה רכה כמין ספוג, ואינה דחוסה ובעוטה, ומשערים אותה כמות שהיא בלי שממעכים את החלל, דהחלל ודאי שאינו בתוך השיעור.

פת שיש בה חללים גדולים אינם מצטרפים להשלים לשיעור

וצ"ב מדוע פת ספוגית אפילו שיש בתוכה הרבה אוירים לא צריך למעט את האויר, ומשערים אותה כמות שהיא, ורק חלל אויר שיש בפנים צריך למעט חללו, והשאלה היא מ"ש החלל, מאויר הספוגית, שהרי הם הרבה חללים קטנים, ומ"ש מחלל אחד גדול, ויש סברא לומר שהיות שהאוירים נראים עם הפת וכחלק ממנו, זה נהיה ממש לחלק מהפת, ולכן לא צריך למעט אותם, משא"כ בחלל שזה נראה משהוא גדול ונפרד, לכן צריך למעך אותו, אולם בחזו"א מבואר שהוראת המשנה היא רק מדרבנן, והאחרונים דנים לענין ברכת המזון, האם רבנן מחייבים ברכה בפת כמות שהיא אם החללים אף בפת ספוגית, או כמו שהיא היתה בצק, שזה בלי אוירים.

במשנה ברורה, סימן ר"י ס"ק א' כתב, היה פת ספוגית שנתפח עד שאין האוירים שבו נרגשים, האוכל ממנו כזית כמות שהוא אינו מברך, דלפי האמת לא אכל כזית, וכו'.

וצ"ב מ"ש דין כביצה לענין טומאת אוכלים, שמשערים את האוירים ביחד עם הפת לכביצה ומטמא טומאת אוכלים, ואילו כביצה לגבי ברכת המזון, האוכל כזית כמו שהוא לא חייב בברכת המזון, כיון שלא אכל כזית, וצ"ב ממ"נ אם זה נחשב כזית לגבי טומאה, מדוע לגבי ברכה אין זה נחשב לכזית, ומ"ש וצ"ע.

וצ"ל שחלוק דין כביצה לענין טומאת אוכלים, מדין כזית לענין ברכת המזון, שלגבי ברכת המזון הדין הוא שלחיוב ברכה צריך לאכול כזית, ואם לא אכל כזית אינו חייב בברכה, משא"כ כביצה לענין טומאת אוכלים, זה לא דין שדוקא כביצה אוכל מטמא, אלא אוכל טמא בשיעור כביצה מטמא.

והביאור דלגבי ברכת המזון זה דין באכילה, ופחות מכזית לא נחשב שאכל, אולם לגבי טומאה, זה לא דין בשיעור כביצה, אלא בגודל כביצה, וזה הפשט מפני שנראים עמה, כי גודל כביצה הוא תלוי איך הוא נראה, ואם נראה כביצה זה כבר מספיק לענין טומאת אוכלים.

אולם בחזו"א מבואר, שמה שאוירים מצטרפים לכביצה אוכלין לטמא אחרים, זה רק דין טומאה דרבנן, ולא מדאוריתא, גם לדין כביצה, לענין טומאת אוכלים, דמדאוריתא אינו חשוב כביצה.

בשר העגל שנתפח, ובשר זקנה שנתמעט, משערים בכמות שהם.

הר"ש והרא"ש מבארים, דדרך בשר העגל שמבשלים אותו שהוא נתפח, ושל שור הדרך הוא שמצטמק על ידי הבישול, ובמשנה כתוב שבשניהם משערים כמות שהם, והר"ש והרא"ש, מביאים שזה מחלוקת במנחות דף נ"ד.

וההפא"י מבאר, שהסיבה שהם משתערים בכמות שהם, משום שכל הטומאות כשעת מציאתן, דבכל גוונא אזלינן בתר השתא, והכל לפי גירסת המשנה הכא, אולם במנחות דף נ"ד. יש מחלוקת אמוריים בגירסת המשנה, רבי חייא, ורבי יוחנן, גורסים, משתערים כמות שהם, שמחשיבים את השיעור כמו שהוא עכשיו, אולם שמואל ורבי שמעון בר רבי, וריש לקיש גורסים, משתערים לכמות שהיו שיש לקבוע את שיעור המאכל על פי נפחו הקודם, ולא לפי הנפח עכשיו, אולם למסקנת הגמ' שם בקטן וטפח, או בגדול והצטמק, כולם מודים שמהתורה אינו מטמא אלא א"כ היה בו שיעור מתחילה ועד סוף, ורבנן גזרו שאם עכשיו יש בו נפח כשיעור הוא מטמא, והמחלוקת בהיה בו שיעור ונצטמק וטפח, האם השיעור הוא כמות שהוא או שהזמן באמצע שנצטמק מקלקל.

לשאלות ניתן לפנות למחבר בטל: 0504106034